99

— บทที่ ๔ —

"จรณะ" ของพระพุทธเจ้าของเรา นั้นคือ สะพานสายสำคัญที่จะพาเรา ไปสู่จุดหมายปลายทาง มี 15 ข้อ

1. สังวรศีล	2. สำรวมอินทรีย์	3. โภชเนมัตตัญญุตา
4. ชาคริยานุโยคะ	5. ศรัทธา	6. หิริ
7. โอตตัปปะ	8. พหุสัจจะ	9. วิริยะ
10. สติ	11. ปัญญา	12. ปฐมฌาน
13. ทุติยฌาน	14. ตติยฌาน	15. จตุตถฌาน

เราจะเริ่มทำ "สติปัฏฐาน" และสร้าง "อาณาปาณสติ" โดยยึด "จรณะ 15" นี้ เป็นสรณะ เป็นที่พึ่งกันจริงๆ ในขั้นต่อไป

เราจะได้**พ้นสังโยชน์**ทั้ง ๓ ข้อต้น อันมี **"สักกายทิฏฐิ"** นั้น ๑ **"วิจิกิจฉา"** นั้นอีก ๑ และ **"ศีลพตปรามาส"** นั้นอีก ๑ ได้ ซึ่งเป็นมาตรการสำหรับวัด หรือเทียบความเป็น "อริยะ" ในพุทธศาสนาอย่างสำคัญยิ่ง

ก็น่าจะเข้าใจ**สังโยชน์**ทั้ง ๓ นี้ไปพร้อมด้วย เราจะได้ไม่กังขาอันใดมากนัก

"สักกายทิฏฐิ" ข้อต้นนั้น หมายความว่า เราจะต้องมีความเข้าใจ มีความเห็นแจ้งใน "สักกายะ" ให้ได้ รู้ให้จริงให้ชัดใน "สักกาย" การจะรู้แจ้งแทงทะลุ "สักกาย" นั้น ก็ต้องแทงให้สิ้นรอบ หรือ รู้แจ้งแทงตลอดให้ครบถ้วน *เบื้องต้น ท่ามกลาง บั้นปลาย*

คือ ต้องรู้ **"สักกายอันตะ"** หมายถึง จะต้องเข้าใจรู้ให้ชัดเจนใน "สักกายะ" ให้มากเพียงพอ ให้ละเอียดถ้วนทั่วเพียงพอเป็นที่สุดว่า เรากำหนดหมายเอาเรื่องอะไร ? แค่ใด ? มีหัวหาง กลางปลาย ของเรื่องนั้น สิ่งนั้นเท่าไร ? หยาบ–กลาง–ละเอียด อย่างไร ? รู้ให้ถูก ให้ตรง อย่าออกนอกเรื่อง นอกสิ่ง หรือ

100

นอก "กาย" นอกขอบเขตของสิ่งนี้ เรื่องนี้ (*อันตะ หมายความว่า เป็นที่สุด หรือ ถึงยอด*) ซึ่งก็ไม่มีอะไร ตามภาษาก็เพียงว่า มันคือ "รูป กับ นาม" หรือคือรูปนอกตัว รูปในตัว ที่เกี่ยวข้องผูกพันอยู่กับนาม(จิต)ของเรานี่เอง เราต้องพยายามแยกให้ออก เห็นมันให้ชัด ไม่เช่นนั้นจะคลุมเครือ ปฏิบัติธรรมก็ไม่ถูกต้องตรงแท้ ไปมั่วงมๆ คลำๆ ทำอยู่ในจุดที่ไม่น่าทำไม่น่าเสียเวลามากไป (รู้ "**นามรูปปริจเฉท**")

ต่อมาก็ต้องรู้จัก "**สักกายสมุทยอันตะ**" คือ ต้องเข้าใจรู้ชัดจริงใน "**เหตุ**" ที่เรียกมันว่า "กาย" ว่า "จิต" หรือ "รูป" กับ "นาม" นี้ ให้ถ้วนทั่ว **มันต่างก็เป็น เหตุ เป็น ปัจจัย กันอยู่** ไม่มีอื่น (รู้ "ปัจจยปริคคห")

ทุกคนที่ยังต้องมาเกิดเป็นตัวเป็นตน ที่มีร่างกายอยู่ในขณะนี้ ก็เพราะเหตุว่าเรายังไม่ได้นิพพานเป็นที่สุด (*ไม่เป็น "อนุปาทิเสสนิพพาน"*) เสียนั่นเอง จึงยังมาเกิดเป็นร่างเป็นกายอยู่อย่างนี้ ถ้านิพพานเสียตั้งแต่ชาติที่แล้ว ชาตินี้ก็ไม่มีเรา ดังนั้น "**เหตุ**" ที่มันต้องมาเป็น "กาย" เป็น "จิต" อยู่นี้ ก็เพราะเรายังไม่ยอมนิพพานในชาติที่แล้ว จนต้องมาเกิดมีร่างมีกายในชาตินี้ บัดนี้ขณะนี้ เราก็จะต้องรีบๆมาทำความรู้แจ้งแทง "**สักกายอันตะ**" อันนี้ให้ออกให้ได้ พร้อมกันนั้น ก็จะต้องรู้ "เหตุ" ทั้ง "กายแห่งกาย" ทั้ง "กายแห่งจิต" แล้วก็จะต้องหยั่งรู้ "**นิทาน**"

กล่าวคือ ยังจะต้องหยั่งรู้สิ่งสัมพันธ์ ที่ก่อนจะมาเป็น "**เหตุ**" นี้ นั้น มันมีอะไรบ้าง ? ที่มันเกี่ยวข้องโยงใยกันอยู่ ซึ่งล้วนถือว่า *เป็น* "**ปัจจัย**" *อันคู่กับ* "*เหตุ*" นั้นๆ อยู่ทั้งสิ้น และยังไม่พอแค่นั้น ยังจะต้องชอนไชเข้าไปรู้ "**สมุทัย**" ซึ่งจะเรียกให้ชัดๆ ก็คือ ต้องค้นหา "เหตุในเหตุ" หรือ ในเหตุนั้นๆ ยังจะมีเหตุใดอีก ที่ยังซ่อนซ้อนลึกซึ้งแฝงตัวเป็น "เชื้อ" สุดท้ายอยู่อีก ดังนี้ ก็ล้วนคือการทำความละเอียดให้เป็นที่สุด (อันตะ) ให้รู้แจ้งถึงที่สุดแห่ง "**การตั้งขึ้น – การเกิดขึ้น –เหตุให้เกิด**" (สมุทัย) อันยังเป็น "**ปัจจัย**" ที่คู่กับ "เหตุ" หรือเป็น "เครื่องอาศัย" ที่ยังยึดกันอยู่ ยังครอบครองกันอยู่ ยังเกี่ยวยังฉวยกันเอาไว้อยู่ จนยังเป็น "ตัวการ" ทำให้ก่อ "ตัวตน" อยู่อีก จะต้องรู้ "เหตุในเหตุ" กันออกปานนี้จึงจะเรียกว่ารู้ "**สักกายสมุทยอันตะ**" ได้ ทั้งใน "เหตุ" อันคือ อนุสัย–อาสวะ

101

ซึ่งยังเป็น "ตัวการ" ที่มันยังดับเหตุไม่ได้ในชาติที่เป็น "คนเป็นๆ" อยู่นี้ด้วย **ถ้ารู้เหตุแท้ๆ ของ "ตัวเกิด" ได้** เราก็จะตรงเข้าไปดับ "เหตุ" นั้นได้

แต่แม้กระนั้น ก็ต้องรู้สภาพ "**สักกายนิโรธอันตะ**" อีกด้วย คือ ความดับแห่งสักกายะอย่างละเอียดถูกต้องด้วย ต้องสัมผัสรู้สัมผัสแจ้ง **สภาวะแห่ง "ความดับสนิท" นั้นๆ (นิโรธ)** อย่างแน่ใจมั่นใจที่สุดจริงๆ ในตัวเราเองนี้ในปัจจุบันขณะนี้ เดี๋ยวนี้ก็มีอยู่นั่นเทียว ให้ได้ จึงจะนับว่า เป็นที่สุด (อันตะ) มิฉะนั้น เราจะเพียงทำไปงมๆ คลำๆ อย่างไม่รู้เกิด ไม่รู้ดับได้จริง ได้แท้ อยู่นั่นเอง ก็จะนิพพานไม่ได้อยู่นั่นแหละ จึงจำเป็นจะต้องรู้ความจริงทั้ง 3 ส่วนคือ :

(1) "ตัวการ" ต่างๆ ที่เรายึดเป็นของของเรา ที่เราติดมัน แล้วเราก็ยังหนักหนากับมันอยู่นั่นเอง ต้องรู้รูป รู้นาม ให้ถ้วนทั่วทั้งหยาบใหญ่และละเอียดสุขุมเป็นที่สุด (สักกายอันตะ) ทั้งนอกตน และในตน

(2) "เหตุ" แห่งตัวการของเราที่มันยังเกิดๆๆๆๆ อยู่ (สักกายสมุทยอันตะ) ซึ่งก็คือจิต เจตสิก นั่นแหละ กับรูป อันเป็น "ปัจจัย" ร่วมด้วย และรูปที่ว่านี้อยู่นอกตนก็มี ในตนก็มี

(3) ที่สุดต้องเข้าใจแจ้งสภาพแห่ง "ความดับ" ดับสภาวะจิตที่มันว่ายึดของๆตน หรือ ดับธาตุเลวร้ายอันใดในตนของเราได้ เราก็จะต้องรู้ ต้องสัมผัสสภาพจริง ต้องเข้าใจมันจริงๆ (สักกายนิโรธอันตะ) ทั้งการดับแต่ "นอก" ก็ให้รู้ ดับได้ทั้ง "ใน" ก็ให้รู้ ดับ "ใน" ได้สนิทแล้ว แต่ "นอก" ยังเกี่ยวข้อง เพราะเป็น "ปัจจัย" อยู่ ก็ให้รู้

ย่นย่อลงมาสั้นๆ เหตุที่ตัวการ**สักกาย**มันยังเกิดอยู่ในเรา ก็คือ "ความอยาก" คือ ตัณหานั่นเอง บันดาลอยู่ ในโลกนี้ จึงต้องจับตัวเจ้า "ตัณหา" นี้ ให้ได้ชัดๆ และ "**ปัจจัย**" **ของตัณหา**ด้วย แล้วฆ่ามันเสีย ให้ได้จริงๆ ลองหัดพราก หัดละ หัดห่าง หัดจากมันดูจริงๆ ตัวการสักกายเราจะเล็กลงๆ จะ**ค่อยๆ นิพพาน** ไปเองอย่างแท้จริง ความเล็กลงๆ น้อยเข้าๆ นั่นคือ สภาพของการเดินทางไปสู่นิพพาน

เราจะเห็น "ตัณหา" จะรู้จัก "กิเลส" อย่างไร ? จะรู้ทันเจ้าปัจจัยว่า มันคืออะไร ? และแล้วจะฆ่ามันตายได้อย่างไร ? ฆ่าแล้วมันสิ้นชีพไปแล้วหรือยัง ? นี่คือสิ่งจำเป็นที่สุดที่นักปฏิบัติธรรม**ต้องรู้ ต้องเห็น ต้องเข้าใจแจ้งจริง ๆ** จนไม่มีสงสัยเคลือบแคลงหรือกังขาใด ๆ นั่นก็จะ**พ้น "วิจิกิจฉา" สังโยชน์**ไปด้วย

เราได้**พ้น "วิจิกิจฉา" ในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** มาแล้วใช่ไหม ? ว่าคืออย่างไร ? กันแท้ *ซึ่งมิใช่ว่า จะไปจับเอา "พระพุทธ" แบบพระเจ้า หรือแบบต้นไม้ แบบภูเขาอยู่ ไปหลงพระธรรมเป็นเพียงปริยัติอยู่ หรือไปยึดพระสงฆ์ที่ยังไม่ใช่อริยสงฆ์อยู่ ท่านก็พาไปตามทางของท่านกันเท่านั้นเอง*

ต่อไปนี้ เราก็จะต้องหันมาทำ **"วิจิกิจฉา" ในตัวตนร่างกาย หรือชีวิตของเรา ให้พ้นไปด้วย**อย่างแท้จริง พระพุทธองค์ทรงยืนยันนักหนาว่า ผู้ปฏิบัติเองย่อมรู้ ผู้ประพฤตินั่นแหละย่อมแจ้งเองว่า ตนหลุดได้แล้ว ตนสงบได้แล้ว ตนวางได้แล้ว ตนจบภาระในการงานที่จะต้องฆ่า ต้องละกิเลสตัณหานั้น ๆ ได้แล้ว ไม่มีใครบอกแก่เราได้ชัดแจ้งแจ่มจริงเท่าตัวเราเองดอก **เราจะพ้นทุกข์พ้นความสงสัยในตนเองได้จริง ๆ** อย่าหลงงม ๆ คลำ ๆ อยู่อย่างไม่ถ้วนทั่ว ถ้าเราประพฤติจริง แจ้งจริง กิเลสตัณหาลดแล้วแค่ใด ? ก็รู้ กิเลสตัวใดรู้จักเห็นตัวมันอยู่ในเรา แต่ยังไม่หลุด ก็จะแจ้งจริงในตนเองแท้ ๆ

ดังนั้น จะพ้น "วิจิกิจฉา" จริง จึงไม่ใช่แค่ฟัง แค่ท่อง แค่จำ แค่เห็นมา จะต้องมารู้ในตน แจ้งในตน เข้าใจในตนว่า เรารู้ตัวกิเลสตัณหาจริง ๆ แล้ว และรู้ "ปัจจัย" ของกิเลสตัณหาด้วยจริง เราเห็น "ทุกข์" เพราะกิเลสตัวนี้ ตัณหาตัวนี้มันกลุ้มรุม มันเสียดแทง มันยังอยู่ที่เรา มันยังไม่ตาย รู้เห็น "เหตุ" มันอยู่อย่างนี้ชัด ๆ จริง ๆ และต้องฆ่า ต้องละ ต้องเลิก ต้องวาง ต้องหยุดมันให้ได้จริง ๆ จนเรารู้ว่ามันหมดแล้ว มันตายแล้วจริง ๆ เป็น "ความดับ" แท้ ๆ แน่ ๆ ในเรานี่เอง เราก็จะพ้น "วิจิกิจฉา" กันได้จริง ๆ ล่ะ *(เป็นผู้ได้สัมผัส และกระทำจริงกับ* "ตัวการ" (หรือ "ทุกข์") ทุกข์–สมุทัย–นิโรธ *กันจริง ๆ สังเกตให้ดี เพราะเราประพฤติตาม* มรรคปฏิปทา *ของพระพุทธองค์มา นั่นเอง)*

103

ที่นี้เราจะฆ่ากิเลสตัณหาได้จริงๆ จะรู้กิเลสตัณหาได้ชัด ก็เริ่มลงมือทำ เร่งบำเพ็ญประพฤติ (พต) **โดยเอา "ศีล" คือ "จรณะ" ข้อที่ 1** นั่นเอง มา สังวระ หรือ **สังวร** อันแปลว่า *"ต้องมีอยู่พร้อม เพื่อทำให้เราเจริญก้าวหน้า"* ถ้าเราจะเอา "ศีล" มาทำให้ตนเจริญก้าวหน้า เราก็ต้องมี "ศีล" นั่นแหละ อยู่พร้อมในเราเสมอ ๆ ทุกขณะจิต (สัง) เพื่อจะทำให้เราเจริญก้าวหน้าหรือประเสริฐ(วร) ขึ้นได้

เราจึงจะต้องมี "ศีลพต" คือ ยึดเอาศีล มาบำเพ็ญประพฤติ(พต) เรียกในภาษาบาลีว่า **ต้องเป็นผู้มี "ศีลพัตตุปปาทาน"** จงตั้งหลักดี ๆ อย่างง ! เพราะมัวแต่ยึดเอาไว้ได้แค่ภาษา เป็นเถนตรงอยู่ เท่านั้นเป็นอันขาด เราจะต้องมีการ "ยึด" กันขึ้นมาล่ะ ! ตอนนี้ กล่าวคือ **ยึดใน "ศีล" ใน "พต" ให้จริง และก็ "พต" (บำเพ็ญประพฤติ) ตาม "ศีล" จริงๆ** เราต้องทดสอบว่า เราจะเว้นขาด จะเลิกละ จะหลุดพ้นจากสิ่งที่เป็น "ปัจจัย" นั้นๆ ได้ไหม ? จริงๆ มิใช่ว่าได้แต่คาดคะเนเอา

ในขณะนั้น จึงต้อง**มีการยึดถือ** โดยเอาสิ่งที่เป็นพระธรรม คำสั่งสอน หรือ เอาหลักปฏิบัติ เอากรรมวิธี อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยภาษาของเหล่านักปฏิบัติธรรม ก็ว่า เอา "กรรมฐาน" นั้นๆ **มายึดถือ มาเป็นที่พึ่ง เป็นพ่วงแพ** เราจำต้องยึดพ่วงแพเป็นเครื่องนำพาเสียก่อนเป็นลำดับ ๆ ซึ่งก็จะต้องฝืนต้องหาแก้กันขึ้นมาบ้างล่ะ บางทีออกจะดูเป็นหนัก เป็นเคร่ง ก็เป็นธรรมดา

เมื่อประพฤติปฏิบัติจนเราแจ้งในตนว่า **ศีล**นั้น **พต**นั้น ได้**ขัดเกลากิเลสออกจากจิตของเรา ไปจริง ได้แท้** "จิต" ก็บริสุทธิ์ขึ้นๆ สูงขึ้นๆ นี่เอง เรียกว่า "**สมาธิ**" หรือ "**อธิจิต**" แท้ ๆ อันเกิดได้เป็นได้ตามหลัก "ศีล–สมาธิ–ปัญญา" จริง ๆ ที่มันต่างก็ทำงานร่วมกัน สัมพันธ์กัน ช่วยกันและกันอยู่เป็นทีมเลยทีเดียว สังเกตดี ๆ เถิด

เมื่อเราประพฤติจนพ้นมลทิน วิมุติได้แล้ว *วิสุทธิจนถึง "จิต" ลึก ๆ ได้จริงแล้ว เราก็จะ***มี "ความวาง" ขึ้นมาเอง** *มันจะง่าย จะเบาขึ้นมาเอง*

104

อยู่ใน "จิต" เราจะไม่หนัก ไม่เคร่ง ไม่ต้องทน ไม่ต้องฝืน ไม่ต้องจำใจ หรือไม่ต้องกังวลกับ ***ศีล*** *ข้อนั้นๆ อีก* **เพราะเราทำได้แล้วเป็น "ปรกติ"**

"ศีล" ที่แปลกันว่า "ปรกติ" นั้น ก็คือ ต้อง **ปรกติ** กันอย่างนี้ นี่แหละ คือสภาพที่ได้ชื่อว่า เรามี "อธิศีล" แท้ นัยะหนึ่ง

เพราะ "ศีล" นั้น หรือ "พต" นั้น เราก็จะยังประพฤติอยู่ เป็นปรกติ เราจะยังมีศีล ดูเคร่งอยู่ได้อย่างเดิม โดยที่เราจะไม่หนักหนา ไม่ต้องฝืน ไม่ต้องทนอะไร

ส่วนใน "จิต" นั้น หลุดแล้ว วางแล้ว ไม่ได้ "ยึด" ไว้แล้ว จริงๆ แต่กรรมวิธีข้างนอก เราอาจจะยึด "ศีล" ยึดวิธียึดรูปแบบอยู่ ก็ได้ หรือ บางทีเราก็อาจจะ วางรูปแบบ ที่เป็นข้างนอกลงเสียบ้าง ก็ได้

ดังนี้ เราจะ "รู้" จะเห็นจริง จะเข้าใจแท้ๆ ชัดๆ มาตลอดเสมอๆ การรู้–เห็นเช่นนี้ๆ นี่แหละคือ "**ปัญญา**" ซึ่งเป็น "**อธิปัญญา**" ขึ้นมาเรื่อยๆ

ทีนี้ผู้นั้น ก็จะเพิ่ม**ศีล**ขั้นยึดใหม่ ประพฤติให้ยิ่งขึ้นอีก สูงขึ้นอีก อย่างนี้ ก็คือ "**อธิศีล**" โดยตรง คือ "ศีล" สูงขึ้น หรือ อีกอย่างคือ การประพฤติตาม "ศีล" นั้นๆ อยู่ แล้วก็ทำให้เราไม่ต้องทนไม่ต้องฝืนเพราะศีลนั้น ไม่ต้องทนไม่ต้องฝืนเพราะกรรมฐานนั้น ได้ขึ้นมาเรื่อยๆ นี่ก็คือ "**อธิศีล**" โดยนัยะหนึ่ง เช่นกัน

ก็มาถึงขั้นที่เราจะต้องแจก **นาม** แจก **รูป** ของ "ศีล" กันล่ะ เราจึงจะเป็นผู้รู้แจ้งใน "ศีล" และนำ "ศีล" มาบำเพ็ญอย่างถูกต้องตามเหตุ ตามผล เกิดคุณค่าเกิดสภาวะอันแท้จริง เราจึงจะเป็นผู้**พ้น "ศีลพตปรามาส" ได้**

อัน "**ศีลพตปรามาส**" นั้น ก็คือ *มี "ศีล" มี "พต" แบบไม่เกิดผล ไม่เกิดคุณค่า คือถือ "ศีล" ก็สักแต่ว่าถือๆ กันไป เป็นจารีตบ้าง เป็นประเพณีบ้าง* ดังได้อธิบายกันมาแล้วนั่นเอง เดี๋ยวนี้มีแยะที่สุดในเมืองไทย และ การบำเพ็ญประพฤติธรรม(พต) ก็ตาม ก็สักแต่ว่าบำเพ็ญไป ประพฤติไปตามๆ เขาไป งมๆ คลำๆ ไม่เกิด "ผลรู้" ไม่เกิดผล "เข้าใจ" ในอันใดทั้งสิ้น จึงเรียกว่า ได้แต่ทำ ได้แต่ย่ำแหยะแตะต้องอยู่อย่างนั้น จะว่าไม่ทำก็ว่าไม่ได้ ก็ทำ ! บางคนคร่ำเคร่งอุตสาหะตลอด

105

ชีวิตเอาเสียด้วยนะ แต่ไม่มีผล ไม่เกิดคุณค่า จึงเป็นการลูบ ๆ คลำ ๆ แบก ๆ หาม ๆ *ทำๆๆๆๆ แต่ไม่รู้ผลในการทำนั้นๆ หลุดพ้น–ไม่หลุดพ้น หรือนิพพาน–ไม่นิพพาน ไม่เข้าใจ ! ไม่รู้เรื่อง* หมายความถึงว่า **ไม่เกิด "ปัญญาเข้าใจแจ้งแจ่มชัดใน "วิราคธรรม" ใดๆ ด้วยตนเลย "(ไม่มี "ปัจจัตตัง เวทิตตัพโพ วิญญู หิ")** นั่นเอง

นี่คือความหมายของคำว่า "ปรามาส"

เราจะมาพากเพียรทั้งเรียนรู้ปฏิบัติกันจริง ๆ ให้**พ้น "ศีลพตปรามาส"** ให้ได้จนพ้นความสงสัย **พ้น "วิจิกิจฉา"** และแทงทะลุเข้าไปแจ้ง เข้าไปรู้เห็น "สักกาย" ให้ได้จริง ๆ แท้ ๆ จนรู้ว่า เรานั้นเล็กลงๆ เบา–ว่าง–หยุดไปได้จริง ๆ จนกระทั่งที่สุด *หมดตัว หมดตน หมดร่าง หมดกาย* **สิ้น "สักกายะ"** (เท่าที่เรากำหนดหมายมีเป็นระดับ ๆ อยู่) ให้ได้อย่างแท้จริง ในที่สุดอันเป็นที่สุด

เรามาเริ่มตั้ง "สติ" ให้ดี แล้ว "ธัมมวิจัย" คือ เพ่งเพียรทำความเข้าใจตาม แยกแยะ สอบสวน ตามเหตุ ตามผลไปให้ดี เรากำลังจะสร้าง "ปัญญา" หรือก่อ "ปัฏฐาน" ให้แก่ตนในเรื่องของ "ศีล" กันจริง ๆ จัง ๆ ขออย่าได้ประมาทเป็นอันขาด *อย่าคิดเพียงว่า "ศีล" นั้น ฉันรู้แล้วน่า ! ได้ฟังได้ยิน ท่องก็ได้ด้วยมาตั้งแต่นานแสนนานแล้วล่ะ !* ขออย่าเพิ่งคิดอย่างนั้น ขอจงตั้งใจเสียใหม่ ตั้ง "สติ" ใหม่ เราจะสร้าง "ปัฏฐาน" (สิ่งที่เกิดในตน, เริ่มต้นก่อสิ่งใหม่) อันใหม่กันที่คุณรู้ๆ มาแล้วนั้นเป็น "ปัฏฐาน" อันเก่า เป็น "อาณาปาณสติ" (ขอบเขตของชีวิตและปัญญา)เก่าที่คุณยึดถือ และปรุงแต่งเกื้อกูลชีวิตตนเองมา และส่วนมากนั้น มันเป็นแค่ "**ศรัทธานุสารี**" (ทำตาม ๆ เขาไป เพราะเชื่อตาม ๆ เขามา) หรืออย่างดีก็แค่ "**ธรรมานุสารี**" (ทำตามๆเขาไป เพราะเห็นว่าเป็นธรรม)

แต่ไม่ได้รู้แท้ ไม่ได้มีจริง เนื่องจาก**ตนรู้ตนแจ้งในผล**ของอริยสัจธรรมนั้นจริงๆ เลย หรือแม้แต่เข้าใจถูกทางแท้(สัมมาทิฏฐิ) ด้วยเหตุด้วยผลเพียงรับฟังรับมาคิดตามแล้วเห็นด้วย ก็ยังไม่มีเลย มันก็จะยังเป็น "มิจฉาทิฏฐิ" อยู่อย่างนั้นเอง มีเพียงเห็นว่า "ถูก" แล้ว อย่างเหลิง ๆ โมเม ๆ กันไปอย่างนั้นเอง

106

เราต้องมาทำ “ความเห็น” (ทิฏฐิ) ให้ถูกตรงเข้าใจแท้จริงๆ แล้วจึงจะนำไปประพฤติปฏิบัติตาม “ศีล” จนได้ผลส่ง “จิต” ส่ง “ปัญญา” ขึ้นมาได้จริงๆ

คำว่า “**ศีล**” นั้น พุทธศาสนิกชนเคยได้ยินได้ฟังกันมาแล้วทั้งนั้น ท่องได้ก็มากมาย แต่ความหมายของคำว่า “ศีล” นั้นสิ มันยังไม่ถ่องแท้รู้แจ้งแทงละเอียดกัน

“**ศีล**” คำนี้ มีความหมายลึกซึ้งมากมายยิ่งนัก **ต้นๆ ก็มีความหมายว่า “ฝึก” หรือ กระทำอย่างนั้นให้เป็นกิจวัตร พอฝึกไปๆ นานเข้าก็เป็น “นิสัย” เป็น “บุคคลิก” ซึ่งล้วนแล้วแต่อยู่ในความหมายของ “ศีล” ทั้งนั้น และสิ่งที่เราจะนำมาเป็นหลักฝึก หลักปฏิบัตินั้นก็คือ “คำสอน” ที่เรียกว่า “ธรรมจรรยาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า” ก็เป็นความหมายของ “ศีล” จนกระทั่งเรามี “สภาวะ” นั้นๆ จริง เรียกว่ามี “พระพุทธ” ขึ้นมาในเรานั้นเอง ก็เป็นความหมายของ “ศีล” เป็น “สุพพัตตะ” คือ ความประพฤติที่ดีงาม ก็เป็นความหมายของ “ศีล” เป็นธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้, เป็นความสำรวม, เป็นไปเพื่อจรรยาอันดีงามแท้ๆ ที่สุดทั้งปวง และสุดท้าย เป็น “ทำได้” จนเป็น “สภาพปกติธรรมดา” ของผู้ฝึกนั้นๆ อย่างแท้จริงแล้ว เมื่อใด–เมื่อนั้น ก็เป็นอันจบเป็นที่สุดของ “ศีล” นั้นๆ**

ถ้าเราเชื่อแน่ว่า เรายังไม่ใช่ “พระอรหันต์” หรือ เรายังไม่ใช่คนที่มี “สภาพปกติธรรมดา” อันเป็นผู้มีจรรยาอันดีงามแท้ๆ ที่สุดทั้งปวงแล้วล่ะก็อ เราก็จะต้อง “ฝึก” เราก็จะต้องนำเอาธรรมจรรยาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือ ของพระอรหันต์-เจ้าทั้งหลายมาเป็น “หลักใจ” มาเป็น “มรรคปฏิปทา” (แนวทางที่จะประพฤติปฏิบัติ)

ดังนั้น ถ้าเรามี “พระอรหันต์” ให้เห็นได้ดูได้ ให้คอยสังเกตเอาว่า “จรรยา” ของท่าน มีอย่างไรบ้าง ? ท่านมี “กิจวัตร” อย่างไรบ้าง ? ท่านมี “นิสัย” อย่างไรบ้าง ? “บุคคลิก” ของท่านเป็นอย่างไรบ้าง ? “สภาวะ” ที่มีอยู่ในท่านมีอย่างไรบ้าง ? “ความประพฤติ ความเป็นอยู่” ของท่านเป็นอย่างไร

107

บ้าง ? "ธรรมชาติที่ท่านพึงทรงไว้" เป็นอย่างไรบ้าง ? "ความสำรวม" หรือ "จรรยาอันดีงามแท้ ๆ" มันจะหมายถึง ลักษณะ, อาการ, รูปร่าง และมีความแตกต่างจากปุถุชนคนธรรมดาอย่างไร ? เราก็จะอ่านเอา ดูเอา สังเกตเอาจาก "พระอรหันต์" แท้ ๆ ที่มีให้เราดูจริง ๆ เห็นจริง ๆได้ **เพราะ "พระอรหันต์" ก็คือคนเหมือนกับเรา คือ "สัตว์โลกที่ประเสริฐ" ชนิดเดียวกันกับเรา ที่เป็นปุถุชนทั้งปวง แต่ทว่าท่านมี "สิ่งที่ประเสริฐ" ยิ่งไปเสียจาก "ปุถุชน" เสียอีก (กว่าเรา)** *"สิ่งที่ประเสริฐ" พิเศษขึ้นไปนี่แหละ ที่เราจะต้องค้นเอาให้ได้ ควักออกมาให้เป็นจริง* มันต่างกันตรงไหน ? มันเป็นอาการ เป็นรูปร่างอย่างไร ?

เมื่อเห็นได้ รู้แล้วใน "สภาวะ" อย่างนั้น ๆ ก็ให้มาลอง "ฝึก" ตน ให้เกิด "สภาวะ" เช่นนั้น ๆ ดูบ้าง เราจะได้สะสม "จรรยา" จะได้สร้าง "นิสัย" สร้าง "บุคคลิก" สร้าง "ธรรมชาติ" นั้นๆ ให้เกิดกับตน

ในตอน "ฝึก" แรก ๆ ก็แน่นอนล่ะ มันจะสบาย มันจะง่ายดาย ไม่รู้สึกว่า "ต้องทน" หรือไม่รู้สึกว่า "ต้องพยายาม" ต้อง "วิริยะพากเพียร" เลยนั้นย่อมเป็นไปได้ยาก แม้แต่ผู้มี "บารมี" มาแล้ว ก็ยังต้อง "รู้สึก" ว่า มันไม่ใช่เรื่อง "ธรรมดา" ไม่ใช่เรื่องที่มนุษย์ธรรมดาจะเป็นไปได้ง่ายๆเลย ถึง "ผู้มีบารมี" นั้น ท่านจะ "ฝึก" ได้ง่ายได้เร็วก็ตาม ท่านก็จะเข้าใจดีว่า มันไม่ใช่ "สภาวะ" เดียวกันกับที่ปุถุชนทั้งหลายเขากำลังเป็นอยู่ หรือประพฤติอยู่อย่างปกติแน่ๆ

เพราะเหตุนี้เอง **"พระสงฆ์" ที่เป็น "อริยสงฆ์"** จึงเป็นหลักยึดเป็นที่พึ่ง เป็นสิ่งที่เราจะลอกเลียนได้ง่าย เห็นได้ง่าย เข้าใจได้ง่ายที่สุดกว่า **"พระธรรม"** ที่เป็นเพียงภาษาคำสอนอยู่ในพระไตรปิฎก หรือที่เป็นภาษาคำสอนจากที่ใด ๆ ก็ตาม และเข้าใจได้ง่ายยิ่งกว่า **"พระพุทธรูป"** ที่เรายึดถือเอาเป็นที่พึ่งกันจนงมงายเกินขอบเขตกันไปในทุกวันนี้

"พระอริยสงฆ์" ก็คือ มนุษย์ผู้มีความเป็น "พระพุทธ" "พระธรรม" ก็คือ ภาษาอาการบอกแนวให้ประพฤติเพื่อจะไปสู่ความเป็น "พระพุทธ" ดังที่เราได้ทำความเข้าใจผ่านมาแล้ว

108

ถ้าใครเจอ "พระอริยสงฆ์" แท้ๆ เข้า ก็จะเห็น "พระพุทธ" ได้ง่าย หรือมีโอกาส "เห็นตถาคต" ได้ไวขึ้น ดังกล่าวแล้ว แต่ถ้าใครไม่เห็น "พระอริยสงฆ์" ไม่มีตัวอย่างความเป็น "พระพุทธ" อันแท้ ให้เราสัมผัส(ผัสสะ)ได้เลยจริงๆ เราก็จะต้องค้นคว้าอ่าน ค้นคว้าฟังจากตำรา จากคัมภีร์ จากผู้ที่เราเข้าใจว่า "เขารู้" เพื่อเอามา "ปฏิบัติ" ดู

สิ่งเหล่านั้นก็เป็น "**คำสอน**" อันคือ หลักยึด หลักใจ หลักจะนำมาปฏิบัติ อันล้วนแล้วแต่อยู่ในความหมายของคำว่า "**ศีลเบื้องต้น**" ทั้งสิ้น และล้วนยังเป็นเพียง "หลักการ" เท่านั้น ยังไม่ใช่เนื้อแท้ ยังไม่ใช่สภาวะจริง ยังไม่เป็น "ตัวรู้" อันสัมฤทธิ์ผลในตนเลย "ศีล" เบื้องต้น (คือ บัญญัติหรือภาษา) นี้ จึงเป็นเพียง "รูป" ยังไม่ใช่ "นามธรรม" พยายามทำความเข้าใจในเรื่อง "รูป" กับ "นาม" กันดีๆ "รูป" ในที่นี้หมายความว่า "รูปธรรม" ที่อยู่นอกตน เป็นของดี เป็นแบบแผน เป็นรูปร่าง แต่ยังไม่มีฤทธิ์แท้ที่เป็นจิต เป็นพลัง ในตน

เราต้องการ "ตัวรู้" จริงๆ เราต้องการ "นามธรรม" แท้ๆ ให้มันเกิดที่เรา มีที่เรา **เมื่อเรามี "นามธรรม"** (จิตวิญญาณ) ที่เป็น "คุณธรรม" ของ "พุทธะ" ชัดๆ มันบงการกายยาววาหนาคืบกว้างศอกของเรานี้อยู่แล้ว **เราก็จะมี "รูปธรรม"** อันแสดง "คุณธรรม" ของ "พุทธะ" ออกมาเองจริงๆ ตามชั้น ตามภูมิ เราจะเหมือนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยิ่งกว่า "พระพุทธรูป" เหมือนได้ เราจะเป็นตัวแทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่แท้จริงยิ่งกว่า "พระพุทธรูป" เป็นตัวแทน เพราะเราก็เป็นคนเหมือนองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเราก็มี**พระธรรม**คือมีปัญญา มีความบริสุทธิ์ มีความกรุณา ดั่งพระพุทธเจ้าได้แล้วจริงตามภูมิที่เรามี ซึ่งก็ไม่เท่าพระพุทธเจ้าล่ะ **แต่ก็เป็น "ตัวรู้" ที่เป็นไปเพื่อนิพพานเหมือนพระพุทธองค์ ทั้งมีความบริสุทธิ์จากกิเลส–ตัณหา–อุปาทาน ลงได้บ้างแล้ว เช่นพระพุทธองค์จริงๆ รู้ "วิมุติ" แท้ ได้แล้ว** นั่นเอง คือ ความเป็น "**ทางเอก**" ทางเดียวกัน

เมื่อเราได้ "นาม" มันก็จะมาสร้าง "รูป" (จิต) เมื่อมี "รูป" อันดี มัน

109

ก็จะอุปการะส่งเสริมให้ "นาม" ในตนสูงขึ้นอีก ไปตามลำดับ ๆ **นามและรูป ย่อมอุปการะกันอยู่ โดยนัยนี้ทั้งสิ้น** ผู้ยังไม่มี "รูป" มีแต่ "นาม" คือ ปัญญารู้เพียงฟัง เพียงคิด บางทีรู้มากมายแน่นสมองทีเดียว แต่มันจะเป็น "นิสัย" เป็น "บุคคลิก" เป็น "สภาวะ" หรือ เป็น "สุพพัตตะ" ขึ้นไปไม่ได้เลย ตราบใดที่ เราไม่ลงมือ "หยุด" ไม่ลงมือ "วาง" ไม่ลงมือ ทิ้งขาด สิ่งที่ควรทิ้ง ไม่ลงมือสร้างสภาพที่ควรสร้าง และไม่เลิกสิ่งที่ตนติด เรื่องที่ตนติดจริงๆดูบ้าง แล้วหัดอ่านจิต ลงมือละกิเลสตัณหาที่แท้ในจิตออกแม้น้อยหนึ่ง "รูปจิต" ที่จะเป็นจิตที่ได้ฟอกได้ชำระอย่างแท้จริงมันก็จะไม่มีความบริสุทธิ์ หรือ บริสุทธิคุณ ก็ไม่มี ปัญญาธิคุณ ก็ย่อมไม่แท้ด้วย จึงเป็นเพียง "ปัญญา" ฟังมา จำมา ท่องมา หรืออย่างเก่งก็เพียงนำมาคิดคะเนผกผันเอาด้วยเหตุด้วยผลเท่านั้น ไม่เรียกว่า เป็น "ภาวนามยปัญญา" อันหมายถึงปัญญาที่เกิดจริงเป็นจริงมีรูปมีตัวแล้วด้วย

เพราะฉะนั้น "ศีล" ตัวแรก หรือ ความหมายแรก ที่เราได้มา ก็คือ *ภาษาคำสอนที่บอกกล่าวไว้ เป็นคำแนะนำให้เราทำอย่างนั้น ทำอย่างนี้ หรือ ให้เลิกอย่างนั้น ให้วางอย่างนี้* ตัว "ภาษา" หรือ "วาทะ" (บัญญัติ) ต่าง ๆ ที่เรียกตรง ๆ ว่า "นิรุตติ" นี้ เหมือนแม่พิมพ์ ที่เราจะต้องนำมาหล่อหลอมตัวเรา ให้เข้ากรอบแปลงรูป เป็นรูปใหม่ที่ดี และ "รูปใหม่" ที่เราจะได้นั้น มันก็ไม่ใช่ "รูปกาย" มันเป็น "นามกาย" หรือ "นามธรรม" เสียเป็นส่วนสำคัญ อันเกี่ยวเนื่องไปถึง "จิต" ทั้งสิ้น "ปัญญา" ก็เป็น "นามกาย" และ "วิมุติ" ก็เป็น "นามกาย" นี้แล คือ "**ธรรมกาย**" ที่เป็น "พุทธธรรม" แท้ ๆ อันเรียกว่า "ปรมัตถธรรม" ซึ่งจะไม่ใช่ "ภาพ" จะไม่ใช่ "รูป" ไม่ใช่ "ร่าง" (อสรีระ) จะไม่ใช่ "ตัวตน" (อนัตตา) เป็นเพียง "ความรู้สึก" (นามธรรม) ที่มี ความรู้ยิ่ง(อธิปัญญา,โพธิ) มี ความเห็นแจ้งจริงชัดไม่ขัดแย้งไม่บกพร่องสงสัยใดๆ อีกเลย(อลมริยญาณทัสสนวิเสส) **ผู้มีแล้วในตนนั่นแหละ รู้เอง เข้าใจเองแท้ๆ** เมื่อ "ปัญญา" ก็มีจำนวนมากพอ "วิมุติ" ก็มีจำนวนมากพอในตน มันก็จะแสดงเป็น "บุคคลิก" เป็น "สุพพัตตะ" (วัตรที่ดีงาม หรือความประพฤติความเป็นอยู่ที่ดีงาม) เป็น "สภาวะ"

110

ออกมาให้คนเห็นได้รู้ได้ แม้ด้วยการสัมผัสด้วยทวารนอก ๆ ทางตา ทางหูต่าง ๆ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า "**ศีล**" **เบื้องต้นนั้น** จะดำเนินบทบาทจริง ก็ต่อเมื่อมีผู้นำไปหล่อหลอมแปลงรูปให้แก่ตนจริง ๆ "**ศีล**" **เบื้องต่อมา** จึงจะมี "รูปร่าง" ขึ้นมา เป็น "บุคคลิก" เป็น "สภาวะ" ตราบจนมันหล่อหลอมสำเร็จเรียบร้อยอย่างบริบูรณ์แล้ว "**ศีล**" **ก็เป็น** "**สภาพปกติ เป็นที่สุด**"

ปกติในอะไร ? ก็ปกติในความมีนิสัย มีบุคคลิก มีสภาวะ มีสุพพัตตะ มีจรรยา ที่พร้อมแล้ว โดยไม่ต้องอาศัยคำว่า "รักษา" หรือ "ฝึก" อีกเลยในโอกาสต่อไป เรียกว่า "**จบภาระ**" **ใน** "**ศีลเบื้องต้น**" **เฉพาะข้อนั้น ๆ ได้ไปทีละเปลาะ ๆ**

จึงแยกได้ชัดๆ ได้ว่า "ศีล" ที่เป็นภาษานั้น เป็น "รูปธรรม" เหมือนพระพุทธรูป เช่น ท่านไม่ฆ่าสัตว์ ไม่พูดปด ไม่ลักขโมย ไม่เสพติดเมามาย ไม่โลภ ไม่โทสะ เป็นต้น เหมือน พระธรรมในใบลาน หรือ ในพระไตรปิฎก หรือ พระธรรมที่เป็นภาษาพูดจากปากผู้รู้ แต่ไม่เหมือนพระสงฆ์ที่ยังไม่เป็น "อริย-สงฆ์" จึงอย่าเพิ่งไปปักใจเอา "กิจวัตร" หรือ "ศีลาจารวัตร" ของพระสงฆ์เป็นแบบแผน เป็นแม่พิมพ์เสียทันที โดยไม่ไตร่ตรองเทียบหลักธรรม เทียบวินัยเสียก่อน ยิ่งทุกวันนี้ ยิ่งจะไปเชื่อไปเหมาเอา "กิจวัตร" และ "ศีลาจารวัตร" ของพระสงฆ์มาเป็นทาง (มรรค) เป็นแบบแผน เป็นแม่พิมพ์กันง่าย ๆ ไม่ได้เลยสำหรับผู้มุ่งนิพพานแท้ ๆ ตรง ๆ เพราะมันเป็นทางผิด เป็นแบบแผนเก๊ เป็นแม่-พิมพ์อีกคนละรูปกันกับพุทธะหรือโลกุตตระ มากกว่ามากเอาจริง ๆ เป็น "มรรค" กันคนละรอบ "ศีลาจารวัตร" ของพระสงฆ์ส่วนใหญ่ในทุกวันนี้ เป็นเพียง "มรรคมาก–มรรคใหญ่" หรือ "มรรคง่าย" ยังหาใช่ "สัมมาอริยมรรค" กันแท้ ๆ ไม่ ฟังดี ๆ อย่าโกรธ ! อย่าคิดว่าเขาใส่ร้าย หรือ ดูถูก ต้องใช้ปัญญาให้มาก ถ้าเราไม่เป็นตามนี้ เราจะสะเทือนอะไร ? ผู้เป็นจริง นั่นแหละ ควรสะเทือน !

111

และแก้ไขตน เมื่อมีผู้ "ชี้ขุมทรัพย์" ให้แล้ว

ส่วน "ศีล" ที่เป็นเนื้อเป็นตัวแท้ ๆ เป็นนิสัย เป็นบุคคลิก เป็นสภาวะ เป็นสุพพัตตะ ที่เกิดแล้วในตัวตนบุคคลผู้ฝึกดีแล้ว นั่นแหละ คือ "นามธรรม" คือ "คุณธรรม" ซึ่งจะพร้อมไปทั้ง ปัญญาธิคุณ และบริสุทธิคุณ จะส่งบันดาลออกมาปรากฏ ให้เห็นเป็น "รูปธรรม" ที่ดีตรงกัน เพราะ "จิต" เพราะ "วิญญาณ" ดวงใหม่ที่ได้ถูกฟอก ถูกชำระ ถูกหล่อหลอม ถูกแปลงรูปแล้ว โดยจริงเป็น "จิตวิสุทธิ" (บริสุทธิคุณ)

นั่นคือ รูป และ นามของ "ศีล"

ความสำคัญในโลกนี้มันอยู่ที่ "นาม" มันไม่ได้อยู่ที่ "รูป" กันนักหรอก (ตามพระพุทธพจน์ ก็ทรงยืนยันว่า "มโนปุพพังคมา ธัมมา มโนเสฏฐา มโนมยาฯ") "รูป" จะสวย จะวาดกันให้พิสดารโก้หรูอย่างไร มันก็ไม่ยังโลกให้สุขได้จริงเท่า "นาม" "รูป" มันเป็นเพียงสภาพที่เห็นได้ง่าย หลอกเราเก่งที่สุดด้วย เพราะมันจูงตา จูงหู จูงจมูก จูงใจเราได้เร็วกว่า ถ้าขืนไปหลงว่าเรามี "รูป" แล้วเท่านั้นก็พอ เราก็คือถูก "รูป" มันหลอกเอาแล้ว

เช่น *คนผู้ถือศีล รักษาศีลในทุกวันนี้นั้น รักษาศีลแบบติดรูป คือ เข้าใจว่า ตนได้ทำในรูปแบบอย่างนั้น อันเป็นเพียงส่วนประกอบ เป็นเครื่องแต่งตัวของ "การรักษาศีล" ที่มันวิวัฒนาการขึ้นมาเรื่อยๆ เป็นจารีต เป็นประเพณีที่เพียงมี "ภาษาของศีล" เข้าไปประกอบในจารีตในประเพณีนั้นอยู่ เท่านั้น* แต่โดยแท้จริง ตนหาได้**รู้แจ้ง**เนื้อหาสาระแท้ ๆ ของ "ศีล" ไม่ แถมไม่ได้**พากเพียร "ยึก" หรือเพ่งเพียรชำระใจ ฟอกจิตวิญญาณของตนด้วยการมี "สติ" ควบคุมตนทุกอิริยาบถ ทำจริงๆ ระลึกเสมอ รู้อยู่เสมอว่า ตนจะประพฤติอย่างนั้น จิตจะระแวดระวังระไวอยู่ทุกขณะ ที่จะไม่ให้ตนพลาดพลั้งทำผิดในข้อที่ตนสมาทาน หรือใน "ศีล" ที่ตนถือ**ใด ๆ เลยด้วย

112

"ศีล" หรือ ข้อสมาทานใดๆ ที่เรารับมาประพฤติ รับมาถือนั้น ก็คือ **เรากำลังจะปรับปรุงตน เปลี่ยน "ฐาน" ของตน สร้าง "ปัฏฐาน" ใหม่ให้แก่ตนอย่างแท้จริง** ไม่ใช่ "รับศีล" เล่นๆหัวๆ หรือทำเหยาะ ๆ แหยะ ๆ เล่นไปอย่างนั้นเอง

มันต้องมี **"สัจจะ" ในตน** เมื่อจะประพฤติธรรมให้ได้ผลจริง แล้วก็ต้องทำตามนั้น ให้ได้จริง ๆ แม้จะต้องข่มต้องฝืน (**ทมะ**) จะต้องอดทนอดกลั้น (**ขันติ**) เราต้องหัดสละ จึงจะละ จะคืนสิ่งที่เราหลงยึด หรือสิ่งที่เลวนั้นออกไปจากตน (**จาคะ**) จนตนกลายเป็นคนใหม่ มี "ฐาน" ใหม่ได้จริงแท้ *เราจะประพฤติธรรมให้แก่ตนในส่วนที่มันยังเป็น*ธรรมชั้นฆราวาส*อยู่ที่ตน เพื่อทำให้ตนสูงขึ้นสู่ความเป็น "อริยะ"* เราก็ต้องใช้ฆราวาสธรรม ๔ อย่าง คือ **สัจจะ–ทมะ–ขันติ–จาคะ** ดังอธิบายมาแล้วกันจริงๆ ให้บรรลุผล ให้ได้ ดังนี้

ถ้าเพียงหยาบ ๆ แค่ "ศีล ๕" เป็นเบื้องต้น ก็ประพฤติ "ฝึก" ทำเป็น "กิจวัตร" กันจริง ๆ ทำทุกวัน ฝึกทุกนาที เราต้องเป็นคนมี "ศีล" ทุกอิริยาบถ จะมาทำเพียงขอศีลจากพระเล่น ๆ เป็นครั้งคราว หรือ แบบอย่างรักษาศีลเพียงวันพระเข้าโบสถ์แล้วไปนั่ง ๆ นอน ๆ เรียกถือ**ศีลอุโบสถ**อะไรนั่น มันไม่พอ และไม่เคยมีแบบแผน ในสมัยพุทธกาล แต่เป็นแบบแผน เป็นจารีตของคนสมัยนี้ ที่ได้พยายามอย่างที่สุดที่จะทำตนให้ดี *ซึ่งมันก็ดีอยู่ แต่จะหวังผลให้เป็น* "**มหัปผลา**" *คือ ผลสูง ผลมาก เป็น* "**มหานิสังสา**" *คือ เป็นประโยชน์ใหญ่ ประโยชน์จริง จนแจ้งธรรม บรรลุธรรมนั้น เป็นไปไม่ได้* ยกเว้นคนผู้มี "บารมี"

หรือแม้แต่คนผู้ปฏิญาณตนว่า ขอถือศีล ๕ ศีล ๘ หรือแม้จะผ่านพิธีบวชในศาสนา เป็นพระแล้ว จะต้องถือ "**พระโอวาทปาฏิโมกข์ศีล**" *(ไม่ใช่ศีลเพียง ๒๒๗ ข้อ ตามที่หลงเข้าใจผิดกันอยู่ในหมู่กลุ่ม–คนไทยเท่านั้นหรอกนะ)* ในทุกวันนี้ ก็ยัง **"ถือศีล" กัน เป็น "ศีลพตปรามาส" อยู่เลย** คือ สักแต่ว่า "ถือศีล" หรือ "เราจะมีศีล" แต่หาได้มี "สติ" ควบคุมตน สังวรระวังตน สำรวมตนเพื่อจะบังคับควบคุมตน ให้เป็นผู้บริสุทธิ์บริบูรณ์ไปด้วย "ศีล" ที่ตนถือ ตน "ปฏิญาณ" สมาทาน

113

ไว้นั้น ไม่ มันเป็นการถือ "ศีล" เพียงผิวเผิน ถือกันแค่ปากพล่อยๆ หรือกายผ่านๆ เท่านั้น อันต่างก็ทำกันอย่างนั้นๆ จนกลายเป็น "**จารีต**" (คือ **ทำเช่นนั้นๆ จนเป็นที่นิยมยึดถือทำตามๆ กัน**) จึงเป็นการถือศีล ไม่พ้นจารีตประเพณี (คือไม่พ้น "ศีลพตปรามาส") หรือ ถือศีลเพียงมี "รูปแบบ" กัน เท่านั้นเอง

"**สังวรศีล**" อันเป็น **จรณะ ข้อที่** ๑ นั้น จะต้อง "มีสติ" ควบคุมตน ประพฤติด้วยการระวังระแวดระไวอยู่ทุกขณะจิต เรียกว่า มีสติสร้างปัฏฐานให้เกิดแก่ตน เป็นการ**ระวังกาย ระวังเวทนา ระวังจิต ระวังในธรรม**ทุกขนาด ไม่ว่าจะเป็น อกุศลหยาบ หรือกลาง หรือละเอียด หรือมีชั้นเชิงอย่างไร ? อันจะพึงทำให้ "ศีล" ข้อที่เราสมาทานนั้นๆ ด่างพร้อย จะต้องระวังให้สำคัญทั้งหมด

เช่น ศีลข้อ ๑ บอกจะไม่ฆ่าสัตว์ เราก็จะต้องพยายาม "รู้ตัวทั่วพร้อม" ให้อยู่เสมอว่า "สัตว์" ในโลกนี้นั้น มันสัมพันธ์และมันสัมผัสอยู่กับเราตลอดเวลาหนะแหละ เราจะต้องระวังกายนอก กายใน ทั้งนามขันธ์ ที่มี เวทนา จิต และธรรมารมณ์ เป็นต้น ไว้เสมอๆ จะไม่ทำให้มันผิดพลาดด่างพร้อยจริงๆ แม้เราจะมีอารมณ์โลภะ จะมีอารมณ์โทสะ ในลักษณะรุนแรง หรือ ลักษณะอ่อนๆ แค่รำคาญเล็กๆ น้อยๆ เมื่อเราสัมผัสสัตว์ทุกชนิด เราก็จะต้อง **รู้ตัว (ทั่วพร้อม) ทั้งกายนอก–กายใน รู้ "จิต" ของเราให้ได้** เราจะได้ "ละโลภะ" และจะได้ "กำราบโทสะ" ของเราลงไปทุกที่ๆ เรียกได้ว่า ได้ "วิรัติ" (งดเว้น) บาปลงไปทุกขณะ ต้องปรับ "เวทนา" ปรับ "ธรรมารมณ์" ของตนเสมอ

"ศีล" จะส่งผลชำระกิเลสตัณหาของเรา โดยนัยอย่างนี้ อย่างแท้จริง มิใช่ว่า **คิดว่า "ถือศีล" แล้ว ก็ไม่เคยจะมัดระวังตัวอะไร จะระวังบ้างก็อย่างนั้นๆ แหละ ไม่เคยเพ่งจดจ่อใส่ใจว่า ตนมี "ศีล" นะ ! ไม่เคยสำรวมระวัง ไม่ถึงขั้น "สังวร" จริง** มันก็ไม่ส่งผลสูง ไม่ก่อประโยชน์แท้มากพอ ที่จะก้าวไปสู่ความเป็น "อริยะ" ได้ ก็จึงตกอยู่แค่ "**ศีลพตปรามาส**" **เรื่อยไป**

114

มันต้องทำตนบำเพ็ญให้เข้าข่ายฝึก "สติปัฏฐาน" จริงๆ โดย "ศีล" ก็เป็นตัวงานร่วมอยู่ด้วย มันจึงจะเป็น "มรรค" แท้ *(จะเห็นได้ว่า สติปัฏฐาน เกี่ยวข้องกับ "ศีล" อย่างไร ? หรือ "ถือศีล" นั้น ก็ต้องเป็น "สติปัฏฐาน" ด้วยอย่างไร ?)* จึงจะเป็นการปฏิบัติธรรมด้วย**ทางสายเดียวอันเอก (เอกายน มรรค)**จริงๆ ถ้าทำเพียงเหยาะๆ แหยะๆ เล่นๆ ดังยกตัวอย่างมามากแล้ว ก็จะไม่เป็น "มหัปผลา" ไม่เป็น "มหานิสังสา" ไม่เข้าสู่ "ทาง" ที่เรียกว่า "เอกายน มรรค" อันเป็นทางสายเอก สายเดียว โดยแท้โดยจริง ตรงดิ่งเข้าสู่จุดหมายปลายทาง คือ "นิพพาน"

เพราะเราจะไม่มีโอกาสรู้จัก "ตัณหา" รู้จักอารมณ์ของจิตของเราเอง ที่เป็น "**สักกายสมุทัย**" เราจะไม่รู้ แม้ที่เราประคบประหงมตัวตน ร่างกาย จิตใจ ของตนอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันนี้ ให้ตั้งอยู่เป็น "กาย" หรือ เป็น "ชีวิต" นั้น เราไป "หลง" (โมหะ) อยู่ ตามที่โลกเขาหลอกเท่าใดๆ ? ส่วนเกินที่เป็น "สักกายสมุทัย" อันเป็น "ตัณหา" นั้น มีอยู่เท่าใดๆๆ ? มีอยู่อย่างไร ? เราก็จะไม่รู้ความสัมพันธ์ทั้งหลายนี้ เมื่อไม่รู้ ก็ย่อมไม่มีทางจะ "**ดับสักกาย**" หรือ ไม่มีทาง**ทำ** "**สักกาย-นิโรธ**" ให้แก่ตนเลย แม้แต่แค่นิดๆ หน่อยๆ

ดังนั้น ก็ย่อม**พ้น "สักกายทิฏฐิ" ไปไม่ได้** มันก็มีแต่ก่อสักกายะเรื่อยไป ทำความเกิดให้แก่ "สักกาย" อันคือ "กาย" อันใหญ่ "ชีวิต" อันโต "ชีวิต" อันมีภาระมากขึ้นๆ เรื่อยไป ยิ่งเป็น "ตัวการ" ใหญ่ (แห่ง "ทุกข์") ไม่มีทางลด ไม่มีทางจบลงได้เลย แม้น้อยหนึ่งนิดหนึ่ง

และยิ่ง**ไม่มี "ศีลพัตตุปปาทาน"** คือ ไม่ยึดศีล ยึดพรตมาบำเพ็ญประพฤติ หรือ แม้จะยึดศีล ยึดพรตมาประพฤติ มาบำเพ็ญ แต่ประพฤติบำเพ็ญอยู่แค่ตามจารีตประเพณี ไม่พากเพียรเพ่งเผากันจริง จนเป็นไปถึงขั้นให้มีสติ สร้างปัฏฐาน หรือ ดำเนิน "สติปัฏฐาน" ดังได้อธิบายมาแล้ว มันก็ไม่มีทางจะเกิด "ผล" จนเราสัมผัสแจ้งได้จริง ความเชื่อแท้ๆ จริงๆ

115

(ศรัทธินทรีย์) เพราะผลที่ปรากฏเห็นได้ รู้ได้ เข้าใจได้อย่างถ่องแท้ มันเกิดขึ้นที่เรา ก็ไม่มี *มันก็จะยังคลางแคลงสงสัยเป็น "วิจิกิจฉา" อยู่นั่นเอง*

เหตุเพราะ**ไม่พ้น "สังโยชน์" ข้อต้นๆ ๓ ข้อ** ดังกล่าวแล้ว สักที และไม่พ้นข้อใดๆ สักอย่างเอาจริงๆด้วย จึงเป็น "อริยะ" ไม่ได้ สักคราเลย

เราต้องรู้จัก "สักกายสมุทัย" หรือ "ตัณหา" ตัวจริง มีการบำเพ็ญประพฤติ "ดับสักกาย" ได้ จริงๆ เห็นผลจริง รู้รส**ด้วย "จิตสัมผัส"** มิใช่เข้าใจเอาเพียงฟังมา และคิดคำนวณคะเนเอาเพียงภาษาๆ อย่างนั้นไม่ใช่

การประพฤติปฏิบัติใน "จรณะ" ข้อที่ 1 **"สังวรศีล" จึงจะต้องทำจริงๆ บำเพ็ญจริงให้ถึงขั้นที่เรียกว่า ทำ "สติปัฏฐาน" ให้ได้** ดังนี้ เมื่อทำได้ "อาณาปาณสติ" อันเป็น "ขอบเขตแห่งชีวิต" หรือ "ฐาน" ของเรา ก็จะถูกก่อขึ้น สร้างขึ้นอย่างจริงด้วย เป็น "ฐาน" ที่ได้เจียนสิ่งที่ไม่จำเป็นออก หรือเป็น "ฐาน" ที่ได้หลอมหล่อให้ประเสริฐแท้ขึ้น เป็น "กาย" ที่เล็กลงๆ พ้นภาระขึ้นเรื่อยๆ (ไม่ใช่เพิ่ม "กาย" ขึ้น เป็น "สักกาย" อย่างยิ่งขึ้นไปอีก) **ไม่ว่าจะเป็นผลจาก ศีล ข้อที่ ๑, ๒, ๓, ๔, ๕ เพียง ๕ ข้อนี้ก็ตาม มันก็ทำให้เรา เป็น "อริยะ" ได้จริงแท้ทีเดียว อย่ามัวไปหลง "ศีล" อันมากมายก่ายกอง แต่ไม่ได้มีการบำเพ็ญจริงให้ถึงขั้นสร้าง "สติปัฏฐาน" อยู่เลย มันไม่เป็น "เอกายน มรรค" จริงๆ มันเป็นได้แค่ "ศีลพตปรามาส" กันอยู่เท่านั้นเอง จนไม่รู้จะแก้ไขหรือพูดอย่างไรกันอีกแล้ว**

ผู้บวชเป็น **พระ** แล้วก็ตาม หากแม้น **บำเพ็ญ ศีล ๕ ได้ บริสุทธิ์บริบูรณ์** พร้อมด้วยสติ รู้ตัวทั่วพร้อม **และรู้ใน "อบายมุข" รู้ใน "ศีล ๕" ชัด** ปฏิบัติได้โดยสบายจิต ไม่มีเวียนกลับไปละเมิด "อบายมุข" (ปิดอบาย) และ ไม่ละเมิด "ศีล ๕" นั้นแน่ๆ **แจ้งด้วยปัญญา** เห็นแท้ว่า ชีวิตนี้อยู่ได้สบายจริงๆ ไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ไหนๆ "ศีล ๕" นี้ ก็จะไม่มีการละเมิดอีก ก็เป็น "อริยะ" จริงๆ

116

เพราะ“**โสดาปัตติยังคะ**”(ส่วนประกอบที่เป็นคุณธรรมของพระโสดา) นั้น มีแค่ **ศรัทธา ใน พระรัตนตรัย อย่างจริงแท้ ถึงพร้อม (หรือถูกพร้อม) กับบำเพ็ญตนมี สติปัฏฐาน ใน ศีล ๕ ได้เป็นความบริสุทธิ์บริบูรณ์จริง** จะมี“ปัญญา”เอง จะรู้ผลในตนเอง ก็ได้ชื่อว่า “พระโสดาบัน”แท้ ๆ อย่าเพิ่งไป**หลงศีล**อันแม้แต่ท่องจำก็ยังไม่ได้นั่นนักเลย โดยเฉพาะ เลยเถิด ไปมุ่นอยู่แม้ใน“เสขิยวัตร” อันเป็นศีลขั้นละเอียดโน่น แล้วก็ไปเพ่งโทษกัน ด้วย“เสขิยวัตร” นั่นมันนักเลง“หาเรื่อง” ของผู้ไม่มีปัญญารู้จักระดับแห่งภูมิธรรม ไม่รู้ “สมมุติสัจจะ” ที่ว่า ต้น–กลาง–ปลาย เอาจริง ๆ ต่างหาก

เรื่อง“ศีล”จึงเป็นเบื้องต้นแท้ ๆ ของ “สิกขา ๓” หรือ“ไตรสิกขา”ของพระบรมศาสดาของเรา ที่เราจะต้องพึ่งยึดถือพากเพียรบำเพ็ญจริง ๆ สำหรับผู้มุ่ง“พุทธธรรม”แท้ *ส่วนใครจะสิกขา(ศึกษา) เพื่อ ลาภ–ยศ–สรรเสริญ* นั่นก็เป็นเรื่อง*โลก ๆ* ไม่ใช่“ศาสนา”ที่มีสิกขา ๓ *อันได้แก่“ศีลสิกขา”เป็นต้น* ทำให้จริงมีผลถึงจิต เป็นกลาง เกิดปัญญาเห็นพร้อม เป็นปลาย “สิกขา” หรือ การศึกษาการเรียนนี้ มันจะต้องเรียนให้เกิดผลครบ ทั้ง“ปริยัติ–ปฏิบัติ–ปฏิเวธ” อย่าเรียนอยู่แค่“ปริยัติ” หรือ อย่าหลงอยู่แค่“ปฏิบัติ”ที่ไม่เรียน“ปริยัติ”ให้ถูกท่าถูกทางก่อน **แต่ก็มิใช่ว่า ไปเรียน“ปริยัติ”เสียจนเฟ้อ หรือ“ปฏิบัติ”ตาย ๆ**

เช่น ไปหลงเรียนวิชาประกอบ อันนอกจุดปฏิบัติ แม้เรียนเอาภาษาต่างประเทศเฉย ๆ ที่ไม่จำเป็นแท้จริงอะไร ก็นับมาเป็น“ปริยัติ” ก็ได้หลงทางกันออกมากมายแล้ว หรือ ไปหลงเอาตัว“ปฏิเวธธรรม”มาหลงท่อง เช่น พวกนักศึกษา“พระอภิธรรมปิฎก” นั่นก็ไม่ควร เพราะมันเกิน“เบื้องต้น” ยิ่งไปหลงเลอะเอาวิชาเกษตรกรรม วิชาช่าง วิชาแพทย์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาไสยศาสตร์ หรือ แม้วิชาอภิปรัชญา ต่าง ๆ ฯลฯ หรือ วิชาชีพใด ๆ มาสอน มาเรียน **แล้วเรียกว่า นี่คือ พุทธศาสน์** (พุทธศาสตร์) แล้วละก้อ **ผู้นั้นแหละ** คือ“**ผู้หลง**”ที่ไม่แจ้งคำว่า “พุทธ” เพราะมันออกนอกคัมภีร์ (พุทธคันถ) ออกนอกรีตแหกรอยของศาสนาออกไปเป็นวิชาของคนโลก ๆ (เดรัจฉานวิชชา, โลกยศาสตร์)

เป็นเรื่องของ "**ทาง**" *(มรรค)* **หากิน** ของชาวโลกย์ มันไม่ใช่ "ทางเอก" (เอกายนมรรค) แต่มันคือ "ทางโลก" (โลกิย มรรค) คำว่า "**ศาสน์**" จึงกลายเป็น **คำสอน** เช่นชาวโลก ธรรมดาๆ ไป **อย่าง "ไม่รู้ตัว" (หลง=โมหะ)** จริงๆ โดย "ผู้หลง" นั้น ท่านก็ไม่ได้แกล้ง ไม่ได้เจตนาจะเป็น จะทำเลยจริง ๆ นั่นคือ "ความเป็นจริงของความจริง" ต่างหาก ท่านผู้นั้นเจตนาดี เจตนาสูงด้วย เป็นกุศลแท้ หว่า... "ภูมิ" ของท่านผู้นั้น ๆ เท่านั้น "จริง ๆ"

ท่านจึงลืม "ศีลสิกขา" สนิท เพราะท่านไปสำคัญใน "โลกิยสิกขา" เสียแล้วจริง ๆ บางคนเป็นคนมีความตั้งใจจริง พากเพียรดี และสมองดี ซึ่งก็ได้แต่น่าเสียดาย เพราะท่านผู้นั้นได้ "หลง" (โมหะ)แล้วสนิทจริง *("ความไม่รู้" มันย่อมบอกแก่ "ตัวความรู้" ไม่ได้ จริง ๆ คนจึง "รู้ตัว" ได้ยากที่สุด)*

ผู้ยัง "ไม่หลง" ก็จงมาใส่ใจใน "**สิกขา ๓**" **ของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** กันต่อไป....

สีเลน สุคติง ยันติ สีเลน โภคสัมปทา สีเลน นิพพุติง ยันติ ตัสมา สีลัง วิโสธเย

ศีล ทั้งหลายนี่แหละ จะพึงพาไปสู่สุคติ **ศีล** ทั้งหลายนี่แหละ เป็นเครื่องใช้สำคัญ ที่จะพาตนให้ถึงไหนถึงกัน จนเป็นที่สุดครบพร้อม หรือ เป็นสมบัติ ที่จะพาตนให้ถึงพร้อม (อย่าไปหลงมัวแปลอยู่แต่ว่า จะมีทรัพย์สมบัติที่เป็นวัตถุลาภ เป็นเครื่องใช้ไม้สอยแบบโลก ๆ อยู่เท่านั้นเป็นอันขาด) **ศีล** ทั้งหลายนี่แหละ จะพาไปถึงนิพพาน หรือ พาให้เราถึงที่สุขเย็น เป็นสูงสุด (ปรมัง สุขัง) เพราะฉะนั้น

"ศีล" จึงเป็นไปเพื่อความหมดจดทุกสิ่ง

ศีล เป็นเหตุในเบื้องต้น ก็จะอยู่สุขได้ ไปสู่ดี ก็คือ ไปสู่ "สุข" เรียกว่า "สุคติ" อันคือ ความก้าวไปสู่ความดีขึ้น เจริญขึ้น ๆ สู่ความสุขยิ่ง ๆ **ศีล** อีกนั่นแหละในเบื้องกลาง ก็จะเป็นเหมือนทรัพย์ เหมือนสมบัติ เหมือนพ่วงแพ เหมือนยานวิเศษ อันพาข้ามขี่ไปได้ (ยันติ) มันจึงเป็นสิ่งพาก้าวไป เลื่อนขึ้น ๆ ไป (โภคสัมปทา) ต้องประพฤติตนด้วย "ศีล" จน "ศีล" นั้น สร้าง "ยานวิเศษ" ให้ตน ให้ได้

เป็น "ยานยนต์" (ยันติ) และก็เพราะศีลนั่นเอง ไม่มีอื่นที่จะพาไปจนถึงที่สุดเบื้องปลาย คือ นิพพาน ที่เรียกว่า "นิพพุติง"

"**ศีล**" จึงเป็น "ทาง" (มรรค) "**ศีล**" จึงเป็น "เอก" แท้ (เอโก) ประหนึ่งเป็น "หนึ่งเดียว" แต่ก็เลื่อนไปๆ พัฒนาไป เป็น "สารพัด" (แต่ก็เป็น "เอกายน" = ไปทางเดียว คือ สูงขึ้นๆ ไปสู่นิพพานทิศเดียว ไม่วน–ไม่วก) "**ศีล**" จึงเป็น อนิจจัง จริงๆ คือ ไม่แน่, เป็นอะไรก็ได้ตั้งหลายๆ อย่าง และ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน เป็น อนัตตา ด้วย

เบื้องต้น "ศีล" เป็นสุข เป็นความดี–ความเจริญ เบื้องกลาง "ศีล" เป็นเครื่องใช้ คือ เป็นเครื่องยนตร์ เป็นเครื่องนำพาชั้นเยี่ยม แต่ไม่ใช่วัตถุนะ ! สุดท้ายเบื้องปลาย "ศีล" เป็นนิพพาน อันยิ่งไม่ใช่วัตถุใหญ่เลย ทั้ง **สุข** ทั้ง **โภคทรัพย์** ที่ได้เป็นยานยนต์ ทั้ง **นิพพาน** ล้วนแต่ไม่ใช่วัตถุทั้งสิ้น เป็น "นามธรรม" ทั้งนั้น มันล้วนเป็นเรื่องของ **จิต–เจตสิก–รูป–นิพพาน** จริงๆ.